Острозька колегія — перша вища школа в Україні (за оповіданням «В Острозькій школі»). 6 клас

З дитинства Андрій Чайковський виніс немало переказів про турецько-татарську навалу, про звитяжних оборонців рідної землі, серед яких височить постать славетного гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.

В уривку з роману «Сагайдачний» Андрій Чайковський розповідає про дитячі роки та щиру дружбу Петра Сагайдачного і Марка Жмайла.

Петро Сагайдачний із трьох років залишився сиротою, його взяла до себе родина Жмайлів, де був ровесник Петра — Марко. Разом хлопці бавилися, училися та оволодівали бойовим мистецтвом. Коли Павлові та Маркові виповнилося шістнадцять років, час було віддавати їх до навчання. Для цього була обрана Острозька школа. При вступі хлопці добре склали свої перші іспити й були зараховані до навчального закладу.

Під час знайомства зі шкільними товаришами Павло та Марко продемонстрували великі успіхи у володінні зброєю. Марко краще за інших бився на шаблях. На очах здивованих підлітків він здобув звання кращого. Петро ж приголомшив усіх майстерною стрільбою з лука. Спочатку він поцілив намальованого турка в ніс, потім в око і нарешті в зуби. Захоплені хлопці не могли нічого сказати, але Северин Наливайко, спостерігаючи змагання, сказав, що таких митців хіба що на Запоріжжі шукати. Ця бойова майстерність опановувалася хлопцями не заради дружніх змагань. Андрій Чайковський підкреслює, що в Петра й Марка з самого дитинства були розвинені почуття шани та любові до рідної неньки України. Саме задля спокою її кордонів хлопці трудилися, шліфуючи свою бойову майстерність.

Але хлопці були не тільки патріотами. Їм значною мірою було притаманне почуття пошани до досвідчених та старших за віком людей. Наприклад, коли сам князь, який очолював бурсу, запропонував Маркові битися на шаблях, хлопець делікатно відмовився. Цим Марко заслужив повагу літньої людини: «Гарно, синку, що ти вмієш шанувати й вік мій, і стан…».

Отже, розповідаючи про невеликий епізод із життя двох товаришів — Петра Сагайдачного та Марка Жмайла, Андрій Чайковський наголошує, що гетьманом може стати лише мужня, працьовита, шанобліва людина, яка вміє цінувати дружбу й палко любити рідну землю та її народ. Прочитавши уривки з роману «Сагайдачний», я впевнився, що саме такі риси вдачі мав із дитинства славетний гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.